

“... ”

2911 sayılı Kanun’un 22. maddesinin birinci fıkrasının birinci cümlesinde yer alan “genel yollar” ibaresi 27/12/2017 tarih ve 30283 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Anayasa Mahkemesi’nin 28/9/2017 tarih ve E.2014/101, K.2017/142 sayılı kararı ile iptal edilmiştir. Kanun’un 22. maddesinin birinci fıkrasında yer alan “... ve şehirlerarası karayollarında gösteri yürüyüşleri düzenlenemez.” düzenlemesi itiraz konusu kuralı oluşturmaktadır. Aynı maddede yer alan ‘Genel yollara’ ilişkin düzenlemenin iptaline ilişkin kararda yer alan ilkelerin itiraz konusu madde için de uygulanması gerekmektedir.

Şehirlerarası karayollarında gösteri yürüyüşleri düzenlenmesi, halkın ulaşım hakkını zedeleyebilir. Nitekim maddenin gerekçesinden, kanun koyucunun şehirlerarası karayollarında gösteri yürüyüşü düzenlenmesini yasaklama nedeninin trafik düzeninin aksatılmaması olduğu anlaşılmaktadır. Trafik düzeninin aksamasının diğer bireylerin seyahat özgürlüğünü etkileyebileceği açıktır.

Şehirlerarası karayollarında gösteri yürüyüşleri düzenlenmesinin yasaklanması, gösteri yürüyüşleri düzenlenebilecek mekânları sınırlandıracağından toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına müdahale niteliği taşımaktadır.

Bunun yanında, şehirlerarası karayollarında gösteri yürüyüşleri düzenlenmesinin yasaklanması suretiyle hakka yapılan müdahalenin başkalarının hak ve özgürlüklerinin korunması amacına dayandığı ve meşru olduğu anlaşılmaktadır. Ancak meşru bir amaca dayanan bu sınırlamanın ayrıca Anayasa’nın 13. maddesi uyarınca demokratik toplum düzeninin gereklerine uygun ve ölçülü olması gerekir.

Şehirlerarası karayollarının farklı amaçlarla kullanımı, farklı özgürlüklerin çatışmasına yol açabilmektedir. Yukarıda ifade edildiği üzere temel hak ve özgürlüklerin çatışması durumunda, özgürlükler arasında makul bir denge kurularak, her ikisinin de bulunduğu bir yolun benimsenmesi gerekmektedir.

Bu bağlamda şehirlerarası karayollarında gösteri yürüyüşleri düzenlenmesinin bu yolları kullanan kişilerin seyahat özgürlüklerini kısıtlaması, otomatik olarak bu yollarda gösteri yürüyüşleri düzenlenmesinin tamamen yasaklanmasını gerektirmez. Diğer bir ifadeyle trafik akışının bozulması riski, şehirlerarası karayollarının gösteri yürüyüşüne külliyen kapatılmasına haklılık kazandırmamaktadır. Daha öncede vurgulandığı üzere toplantı ve gösteri yürüyüşünün başkalarının günlük yaşamlarını bir miktar zorlaştırması kaçınılmazdır.

Gösteri yürüyüşünün yapılacağı mekânın belirlenmesinde o mekânı kullanacak olan diğer bireylerin hak ve özgürlüklerine mutlak bir üstünlük tanınması durumunda, sadece şehir merkezlerinden uzak yerlerin gösteri yürüyüşü güzergahı olarak belirlenmesi sonucu ortaya çıkabilmektedir.

Oysa bazı durumlarda gösteri yürüyüşünün muhataplarını etkileyebilmesi bakımından düzenlendiği mekânın büyük bir önemi bulunmaktadır. Bu nedenle her iki kesimin de haklarını kullanmalarını temin edecek uygun bir çözümün bulunması ve ancak zorlayıcı nedenlerin varlığı durumunda şehirlerarası karayollarında gösteri yürüyüşleri düzenlenmesinin yasaklanması yolunun tercih edilmesi gerekmektedir.

Gösteri yürüyüşlerinin yapılacağı alanlar belirlenirken trafik düzeninin etkilenip etkilenmeyeceğinin de göz önünde bulundurulması, haklar arasında denge kurulabilmesi bakımından gerekli ise de tek başına bu ölçütün esas alınması, gösteri yürüyüşü düzenleme hakkı ile başkalarının hak ve özgürlükleri arasındaki dengenin başkalarının hak ve özgürlükleri lehine ölçüsüz bir şekilde bozulmasına yol açacaktır.

Şehirlerarası karayolu niteliği taşıyan bir yerde gösteri yürüyüşü düzenlenmesinin trafiği aksatacak olmasının, o yerin gösteri yürüyüşüne kapatılmasını haklı kılabilmesi için gündelik yaşamın ‘aşırı ve katlanılmaz’ düzeyde zorlaşması gerekmektedir. İtiraz konusu kuralda ise gündelik yaşamın etkilenme boyutuna yönelik herhangi bir değerlendirme yapılmaksızın şehirlerarası karayollarında gösteri yürüyüşü yapılması mutlak olarak yasaklanmaktadır. Bu ise toplantı ve gösteri yürüyüşü düzenleme hakkına yapılan müdahaleyi demokratik toplumda gereksiz ve ölçüsüz hâle getirmektedir.

SONUÇ

2911 sayılı Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanunu’nun “Yasak yerler” başlıklı 22. maddesinde yer alan “...ve şehirlerarası karayollarında gösteri yürüyüşleri düzenlenemez.” hükmünün; Anayasa’nın 13., 26. ve 34. maddelerine aykırı olduğu kanaatine varıldığından, anılan düzenlemenin iptali amacıyla re’sen itiraz yoluyla Anayasa Mahkemesine başvurulmasına, görüşme tutanağı ile işbu kararın aslının Anayasa Mahkemesine gönderilmesine, Anayasa Mahkemesinin bu konuda vereceği karara kadar davanın görülmesinin geri bırakılmasına, 5 (beş) ay içerisinde Anayasa Mahkemesi’nce bir karar verilmemesi halinde mevcut mevzuat hükümlerine göre davanın karara bağlanmasına, kararın bir örneğinin taraflara tebliğine, 18/12/2019 tarihinde oy birliğiyle karar verildi.”